

Poëzieavond Curieus 28/1/2012 – Tom Bevers

Gisterenavond was ik op de algemene ledenvergadering van Natuurpunt Noorderkempen. Joris Pinseel heeft heel wat planten en dieren de revue laten passeren. Maar deze niet.

De **bozbezbozzel** lijkt wat op
Een jenk, maar heeft een klein're kop.

Zijn poten staan steeds twee aan twee
Als eenmaal bij het stekelree.

Hij hinnikt als een maliepaard,
En als het sneeuwt heeft hij een staart.

Wanneer die staart zijn kop zou zijn,
Was hij precies een spieringzwijn.

En als hij zeven staarten had,
Een kolossale kolbakrat.

Nu lijkt hij nog het meeste op
Een jenk, maar met een klein're kop.

Met "te gek voor woorden" als thema mocht dit gedicht van *Cees Buddingh* voor mij zeker niet ontbreken. Dus ben ik er maar mee begonnen.

Poëzie. De leraar Nederlands die zowel in het vierde als het laatste jaar van de middelbar school aan mij les gaf, tussen de tien uur wiskunde per week door, begon elke les met een gedicht. Zonder daar verder uitleg aan te geven. Ik ben niet zeker dat hij daarmee veel van de ingenieurs in spe tot de dichtkunst bekeerde, maar bij mij wekte het alleszins genoeg nieuwsgierigheid om in de mooie oude bibliotheek in de Stationsstraat, waar nu de nieuwe staat, op zoek te gaan naar de dichtbundels. Veel lagen er niet, en toen mijn oog op een bundel viel met een auteur met hetzelfde geboortjaar als ikzelf, was mijn interesse gewekt. Nogal wat mensen schrijven verzen op hun 15^e, maar gelukkig belanden die zelden in de bibliotheek.

De dichteres heette *Jo Govaerts*. Uit haar debuutbundel komt deze **Gudrun**

Gudrun, weet je dat we kleine
meisjes waren, dat we lachten
en zouden roken en zouden
drinken en weggaan, weet
je dat nog?

Ik wou je dit maar schrijven,
nu mijn oren suizen en
heimweeën naar dat lachen,
naar dat zouden, nu
alles al zo is is.

En zo komt het dat ik Komrij's dikke collectie met Nederlandse poëzie van de vorige twee eeuwen in huis heb. De uitnodiging voor vanavond was een leuke gelegenheid om daar nog eens in te duiken. Op zoek naar zin en onzin van het leven. *Jan Boerstoeel* blijkt die te kennen

Filosofie

Ik ken het klappen van de zweep
Ik ken de regels van 't spel
Ik ken de zin van het bestaan
maar als ik drink dan gaat het wel.

Nu, iedereen kan als eens een existentiële crisis tegenkomen, zelfs een konijn.

Op een konijn

Bij Noordwijk zwom een nat konijn
temidden van een school tonijn,
'Tja', sprak het beest, dat tomt er van
als men de ta niet zeggen tan'.

Deze was van *Kees Stip*.

Vlaanderen koos in 2000 in tegenstelling tot Nederland geen eigen gedicht van de eeuw, en dat is jammer, want *Willem Elsschot* verdiende die eer volgens mij voor zijn **Het Huwelijk**.

Toen hij bespeurde hoe de nevel van de tijd
in d'ogen van zijn vrouw de vonken uit kwam doven,
haar wangen had verweerd, haar voorhoofd had doorkloven
toen wendde hij zich af en vrat zich op van spijt.

Hij vloekte en ging te keer en trok zich bij de baard
en mat haar met de blik, maar kon niet meer begeren,
hij zag de grootse zonde in duivelsplicht verkeren
en hoe zij tot hem opkeek als een stervend paard.

Maar sterven deed zij niet, al zoog zijn helse mond
het merg uit haar gebeente, dat haar toch bleef dragen.
Zij dorst niet spreken meer, niet vragen of niet klagen,
en rilde waar zij stond, maar leefde en bleef gezond.

Hij dacht: ik sla haar dood en steek het huis in brand.
Ik moet de schimmel van mijn stramme voeten wassen
en rennen door het vuur en door het water plassen
tot bij een ander lief in enig ander land.

Maar doodslaan deed hij niet, want tussen droom en daad
staan wetten in de weg en praktische bezwaren,
en ook weemoedigheid, die niemand kan verklaren,
en die des avonds komt, wanneer men slapen gaat.

Zo gingen jaren heen. De kindren werden groot
en zagen dat de man die zij hun vader heetten,
bewegingsloos en zwijgend bij het vuur gezeten,
een godvergeten en vervaarlijke aanblik bood.

Elsschot moet zowat de enige zijn van wie het aanvaard wordt dat hij zowel bij de terdoodveroordeling van de communist Van Der Lubbe die er door de nazi's van werd beschuldigd om de Reichstag in brand te hebben gestoken als bij de executie van de voor collaboratie veroordeelde Vlaams-nationalist Borms een protestgedicht heeft geschreven. Laat ik het maar houden bij het slotvers van dat laatste gedicht :
Gij dacht, o lijdzaam volk, dat 't gruwelijk getij
der oude tyrannie voor immer was voorbij.
Weet nu dan dat uw stem door niemand wordt aanhoord,
zolang gij stamelend bidt of bedelt bij de poort.

Zij oproep was aan Vlaanderen, maar ze had natuurlijk even goed over de Arabische Lente kunnen gaan.

Laat ik nog maar even op de politieke lijn doorgaan. In 1920 werd een jonge Vlaamse communist op een elf julibetoging in Antwerpen doodgeschoten. Voor alle duidelijkheid : hij betoogde méé met de flaminganten. Of hoe de geschiedenis ingewikkelder kan zijn dan we denken. *Paul Van Ostaijen* schreef er een gedicht over. Het heet **In Memoriam Herman Van Den Reeck**, maar ik draag het hier vandaag graag op aan een ook veel te jong gestorven Essense schepen, met wie ik heel graag nog heel veel had gediscussieerd. Om op een dag samen Essen te besturen. Gino, deze is voor jou.

BLOESEMS BLOEIEN BLOEMEN

zij worden geknakt
mensen staan het slagveld
zij worden gebroken
lenden knakken
kinderen staan de straat
zij spreiden armen open
zij vangen het schot
en vallen
Vit huizen lopen kinderen de straat
Marathondravers hun verlangen
zij storten thope een zware zak

langs gasthuisgrijsheid vlucht
nog flets begeren
wakkelende kaars
de ziel in het
onblusbare licht

Wie daarstraks naar mijn cv heeft geluisterd, weet dat werkgelegenheid mijn werk is. Veelal op het niveau van de grote strategieën, plannen en hervormingen. Het is daarbij niet altijd zo evident om te blijven beseffen dat het over mensen gaat. De VDAB, die met die mensen werkt, koos misschien net daarom in januari vorig jaar een VDAB-dichter.

Werkloos

En toch - gelooft ze nog
met de koppigheid van iemand
die te vaak

net afgewezen werd. Vanachter
hoge bureaus en wenkbrauwen
kijken kille ogen

op bevende handen neer
die al te lang
niet meer hebben gewerkt. Omdat

weken maanden
en jaren werden,
vragen ze haar
waarom. Op de rand

van de tafel
balanceert
haar laatste hoop.

Leen Raats, zo heette deze VDAB-dichter. Bij mij deed de naam een belletje rinkelen. Hadden we bij KSJ destijds geen klein stil meisje in de groep met die naam ? Jawel dus, en zo volgt een tip voor Jikke : deze dichteres is afkomstig uit ons eigen Essen. Meer van haar...

Uitgesteld

ik doof de laatste lampen van mijn hart
jaag dronkaards buiten
doe de deur achter hen in het slot
en ga

de stad ziet me
met hoge ogen van glas
en fronst haar stenen wenkbrauwen

in een leegstaande etalage
ligt verstofte hoop
uitgesteld

En nog één heel kort van dezelfde Leen Raats :

De nachten zonder jou zijn zo vreselijk koud.
Want ik heb een open haard en jij hakt het hout.

In 2010 maakten we van de fotocollectie Essen in Beeld een boek, waar ik nog altijd een beetje trots op ben. We vroegen toen aan enkele mensen om een gedicht te schrijven bij één van de foto's. Ik ga er één voorlezen, en daarbij het lot tarten door in aanwezigheid van de dichter zelf zijn werk voor te dragen. Het gedicht gaat over de frituur die je kan vinden op de Ringweg, aan de nieuwe grens die ondertussen ook al lang een oude grens is. Het zeer kleurrijke bouwsel inspireerde *Johan Van Oers* tot het volgende gedicht. Er past wel een verwittiging bij voor eventuele noorderburen in de zaal : Ollander is hier niet gebruikt als scheldwoord, het is gewoon Essens dialect voor Nederlander. En ook mijn politieke vrienden in de zaal moet ik verwittigen : Bels is ook een Essens dialectwoord, het betekent Vlaming.

Frituur De Grens

in dit niemandsland,
leeg gewaaid en godvergeten
liggen ze, rug aan rug,
denhollanderendenbels.

onkruid tussen klinkers,
echo's van rubber, benzine,
grauwe vrachtwagens uit de balkan,
maar hier, schouder aan schouder,
denhollanderendenbels.

op het snijpunt van dampend vet,
curryworst, broodje krab en mayonaise,
geritsel van wind in vlaggen,
hier, in dit verdwaalde frietkot,
kermis van kleur en plastic,
denhollanderendenbels.

hun magen kreunen.
honger heeft lak aan grenzen.

Tijdens de Ronde van Essen geeft de organisatie elke dag de Ronde-Echo uit, waarmee die Echo één week per jaar het enige dagblad in onze gemeente is. Meer dan 15 jaar lang stond daar ook elke dag een gedicht in. Twee dichters tekenden daarvoor, die beiden anoniem wensten te blijven, wat zeer begrijpelijk is voor wie weet hoe het dichtwerk op een relatief nachtelijk uur tussen uitslagen, prittstiften en tartaarsaus tot stand kwam. Meestal waren het would be sonnetten, vaak een ode aan de Rondegebeurtenissen. Maar in de Ronde-Echo van maandag 26 augustus 2002 stond dit gedicht, waarvoor een West-Vlaams priester-dichter zich mogelijk nog steeds in het graf omdraait...

Het loperken

O krinklende winklende rondeloper
Met 't gele truiken aan,
Wat zien ik toch geren uw kopke flink
Al lopend over de straten en weiden gaan,
Gij puft en gij zwoegt en gij loopt zo snel,
al zie 'k u noch ziggen en zaggen al weer en heen
gij wendt en gij weet uwen weg zo wel,
al loopt g'op den Uil of den Hoek, als geen één.
Gij loopt over 't spiegelend rondepartours klaar,
en 't gras niet meer en verroert
dan of het een gladdige windtje waar,
dat krachtige over 't straatken voert.
o loperkes, loperkes, zegt mij dan, -
met twintigen zijt gij en meer,
en is er geen een die 't mij zeggen kan: -
Wat loopt en wat loopt gij elke keer?
Zijn 't zakskes waarin ge loopt?
Zijn 't hinderniskes waarover gij springt ?
of 't zeilke, waaronder dat ge kruipt?
Zijn 't supporterkens, kwietlend omroepgepiep,
of is 't het lawijt aan den toog,
dat onder en boven u klinkt, dat geriep,
of is het u, loperken zelf?
"Wij lopen," zoo sprak het, "al toerkens af
het gene onze startmeester Geert,
ons fluitend en leerend, te lopen gaf,
één rond'ken, niet min nochte meert;
Zoo worden we laatst al eerst,
Wij lopen, herlopen en lopen nog,
't Is 't plezierken dat ons lopen beheerst,
een ijschlollieken of kolaaken volgt daarna toch!"

Vrij naar Guido Gezellig

Uit de bundel : Westvlaamsch met haar op

In de reeks : Toen de dieren nog spraaken ende dichtten

Het voorlaatste gedicht dat ik voorbreng gaat over verkiezingen. Het is ongeveer 150 jaar oud.

Kamerontbinding van *Johannes Decker Zimmerman*

Ge ontbindt, jaagt weg Jan, Piet, Klaas, Kees.

't Zal weinig baten, naar ik vrees.

Gij maakt rondom rumoer, geraas.

En krijgt terug Piet, Jan, Kees, Klaas.

En eindigen doe ik met een absolute klassieker, weliswaar wat aangepast door *Doctorandus P.*

Jantje zag eens pruimen hangen

O, haast onwaarneembaar klein

Waarom zouden pruimen

Steeds maar groot als eieren moeten zijn!